

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ANTRADIENIS – TUESDAY, GRUODŽIO–DECEMBER 19, 2017 • Vol. CVIII NR. 146 Kaina 1.50 dol.

PERIODICALS

NEWSPAPER – DO NOT DELAY – Date Mailed 12-18-2017

Iki valstybės atkūrimo jubiliejaus liko 58 dienos

AMERIKOJE IŠKILS PAMINKLAS A. RAMANAUSKUI-VANAGUI

Lietuvos laisvės kovų vieną iš vadų A. Ramanauską-Vanagą KGB aktyvistai sugavo, kankino kalėjime, o 1947 metais nužudė.

Paminklas A. Ramanauskui-Vanagui Lietuvoje, Lazdijuose jau atidengtas šių metų kovo 11-ąją, kitąmet akmeninis stilizuotas ažuolas iškils ir JAV – New Britain, CT.

Lietuvos legendinio partizano Adolfo Ramanausko Vanaگو atminimo įamžinimu rūpinamasi ne tik Lietuvoje, bet ir Amerikoje. Minint jo 100-ąsias gimimo metines, Connecticuto valstijoje šiam Lietuvos partizaninio judėjimo dalyviui bus pastatytas paminklas.

Jis stovės New Britain mieste, kur 1918 m. kovo 6 d. gimė ir Šv. Andriejaus bažnyčioje buvo pakrikštytas A. Ramanauskas-Vanagas, vienas iš Lietuvos partizaninio pasipriešinimo sovietams vadų.

– 10 psl.

ŠIAME NUMERYJE:

Ankstyvojo tarybinio meno paroda Art Institute – 6 psl.

Prienai – pasaulio krepšinio sostinė? – 9 psl.

Amerikos lietuvių inašas į Vytauto Didžiojo muziejaus statybą

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Kaune, Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje atidaryta Valstybės atkūrimo šimtmečiui skirta paroda-instaliacija, o kauniečiai ir miesto svečiai kviečiami čia ieškoti ir savo šeimos istorijos. Parodoje „Labdariai.LT. Tarpukario dailės ir kultūros istorijos bei mecenatystės skerspjūviai“ pristatoma 1930–1936 metais vykusią įspūdingą labdaros akciją, kurios metu susivienijusi Lietuva aukojo pinigus Tautos muziejaus statybai.

„Artėjant Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 100-mečiui, nutarėme pristatyti daugiau kaip prieš 80 metų vykusią unikalią bei analogų neturinčią akciją ir esame įsitikinę, kad būtent tokia paroda labiausiai tinka šiai progai. Visuomenė galės susipažinti su paroda, kuri skatina prisiminti prasmingas istorijos pamokas, kai lietuviai čia ir užjūryje susivienijo ne karo, prieš ar grėsmės akivaizdoje, o kilniam ir prasmingam tikslui. Tai – unikalus valstybės ir tautos vienybės pavyzdys, kuris ir šandien mums lieka aktualus“, – sakė „Draugui“ parodos kuratorė, muziejaus direktoriaus pavaduotoja Daina Kamarauskienė.

– 3 psl.

D. L. K.

VYTAUTO DIDŽIOJO

500 METŲ MIRTIES SUKAKTUVIŲ

MINĖJIMAS

IR AMERIKOS LIETUVIŲ

PIRMOJI DAINŲ SVENTĖ

1930 V. D. metais

BIRZELIO 1 JUNE

SEKMADIENĮ Pradžia 2:30 p.p.

CARNEGIE HALL

57-th St. Kampas 7 Ave., New Yorke

9 Sujungti Ghorai. Dainuos 500 dainininku

Diriguojant Komp. JUOZUI ŽILEVIČIUI

Ižanga: 50c.; 75c.; \$1.00 ir \$1.50

IS ANKSTO BIJETAJ PARDUODAMI LIETUVIŲ LAIKRASIŲ RED., KLEBONJOSE, AGENTUROSE ir pas CHORŲ NARIUS

Amerikos lietuvių indėlis.

Tiesa gali laukti, kadangi jos laukia ilgas gyvenimas – Arthur Schopenhauer

DRAUGAS
Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

Beveik Kalėdų stebuklas

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

Taip jau atsitiko, kad į Tetirvinus, Pasvalio r., nuvažiuavau tik dabar, prieš Kalėdas, ir veikliosios Genutės Šakalienės buvau išbarta, kad taip ilgai manęs teko laukti – mama silpna, ką tik grįžusi iš ligoninės, ir atmintis jos jau sumenkusi. Mat buvauždėjusi atvykti pasikalbėti su jos mama Severija Rinkūniene apie įvykius prieš 71-erius metus, kurių liudininkė ji buvo. Na, bet viskas baigėsi gerai. Ką ten gerai – stebuklingai.

Klaipėdoje

Rinkdama medžiagą apie savo apylinkės partizanus buvau rekomenduota Klaipėdoje aplankyti Oną Levanaite-Liubertienę, gimusią, augusią ir visą gyvenimą gyvenusią Smilgelių k., Pasvalio r., ir išgąsdintą plėšikų neseniai persikėlusią pas sūnų Donatą. Iš ieškotų miško brolių, turėjusių ryšį su mano gimtųjų apylinkių partizanais, žinių ji turėjo tik apie vieną, kuris lankydavosi jų namuose ir bendravo su broliu Jonu – Zigmą Nakvosą iš Nakvosų kaimo, kuris Margių miške vėliau buvo būrio vadas: „Stribai jį pagavo, pririšo prie medžio ir tą medį tempė iki Vaškų miestelio. Jis mirė kankinio mirtimi“, – papasakojo ji.

Pasirodo, Levanų namai ankstyvaisiais pasipriešinimo judėjimo metais buvo nemažas partizanų ryšių centriukas. Jų – vidutinių ūkininkų – šeima gyveno vienkiemyje netoli miškelio, ir tai buvo patogi vieta ne tik susitikimams, bet ir apsigyvenimui – toli nuo svetimų akių. („Mano tėveliai – Jonas Levanas ir Paulyna Levanienė. Mamytė buvo užkurinė, o tėvelis – nuo Žeimelio-Pašvitinio, ten buvo jo šaknis. Jis buvo muzikantas, eidavo groti vestuvėms, – kiek jis buvo išgrojęs tų vestuvių. Taip susipažino ir su mano motina“.) Sodyboje buvo bunkeris, kuriame galėjo gyventi penki vyrai.

„Jie susiburdavo naktimis pasitarti, pasidaryti, pasidalyti vargais negalais. Brolis buvo pavasarininkas, giedojo Grūžių bažnyčios chore, jie abu su tėveliu buvo muzikantai, – pasakojo Ona Liubertienė ir prisiminusi kokį posmą, padainuodavo. – Broliukas partizanas dainuodavo: ‘Kada pavasaris pabus, gal manęs jauno nebebus, gal kur parapijos laukuos, tenai gulėsiu aš kapuos’... Partizanai buvo

kultūringi. Ir kaimynai mūsų neskundė, nebuvo kam skųsti, nes ir kaimynės brolis buvo miške. Į mūsų apylinkes nei stribai, nei kariuomenė neužklydavo. Partizanus labai palaikė tos moters, kuri pastatė kryžių, šeima, – Grūžmiškyje gyveno Ksaverijos (Savutės) Rinkūnienės šeima (jos dukra Genutė dabar gyvena Tetirvinuos). Jos tėvai labai nuoširdžiai globojo partizanus. Jų sodyba buvo miške. Partizanai ten susirinkdavo, organizuodavo susirinkimus, dainuodavo“.

Bet ši istorija irgi su liūdna pabaiga. 1946 m. vasario 13-osios naktį partizanai dvejomis rogėmis važiuo iš Grūžmiškio, o ties Ksaverijos tėvų sodyba jų laukė Vaškų sribų pasala. (Taigi vis dėlto kažkas juos išdavė.) Stribai atidengė ugnį. Per susišaudymą žuvo 23 m. partizanas Jonas Levanas, Onos brolis, kiti du – Petras Dulevičius ir Bronius Magelinskas pabėgo (tą kartą). Jono kūną, kaip stribams buvo įprasta, numetė sribyno patvoryje, o paskui liudininkai sakė, kad užkasė pagriovy už tuometinio Vaškų kalėjimo (vėliau toje vietoje pastatė namą).

Ona Liubertienė pasakojo, kas vyko toliau: „Po brolio žūties mus su seseria nuvarė į Vaškus tardyti. Dieve mano, ežio mūką nešėm. Galvodavom – kaip neužmuša. Kai davė per galvą, taip ir susmukau. Sakė – jūs turit tokius išduoti. Daug žinojom, bet kaip išduosi. Sakydavom – nežinom, ir viskas... Tėvus vėliau išvežė į Sibirą. Ir mes su seseria Benute buvom sąrašė, bet geri žmonės mus paslėpė. Žmonės vežė ešelonais. Tėvelis matė ir bado, bet po 7 m. grįžo į Lietuvą ir išgyveno šimtą trejus metus. Mamytė grįžusi išgyveno trejus metus. Mamytė ten kalbėdavo ir kalbėdavo poterių, kad galėtų pargrįžti į tėviškę numirti. Mus su seserim geri žmonės įleido į namus, todėl tėveliai turėjo kur grįžti. Namus išlaikėm, ir dabar ta sodyba tebėra. Tik nebėra kam gyventi, trobos jau nugyventos“.

Ona Liubartienė būtinai prašė aplankyti tą gerąją Savutę, kuri matė jos brolio žūtį ir toje vietoje 2003 m. pastatė kryžių.

Tetirvinuos

Pas Ksaveriją Rinkūniene, kuri gyvena su dukra Gene Šakaliene, sužinojau kur kas daugiau negu tikėjau. Ksaverija gerai prisimena tą 1946 m. vasario 13-osios naktį. Užėję enkavedistai liepė neikšti nosies iš namų. Jai, penkiolikmetei, buvo smalsu – ji pro užuolaidos kraštelį matė, kaip prie daržinės

Partizanas Jonas Levanas, 1946 m. žiemą žuvęs Kelmučių kaime.

stovėję stribai atidengė ugnį į prie sodybos priartėjusias roges. Ryta toje vietoje buvo daug kraujo... Tas vaizdas jai iš atminties neišdilo visą gyvenimą. 2003 m. vasarą šioje vietoje jos ir jos dukros Genutės Šakalienės iniciatyva, padedant šauliams bei buvusių partizanų organizacijai, buvo pastatytas kryžius, į paminklo atidengimą pakviesti žuvusio jaunuolio Jono Levano artimieji ir surengta graži šventė.

Klausiau gerb. Savutės: kodėl jai reikėjo tą kryžių statyti svetimam, mažai pažįstamam žmogui? Ji net nesuprato mano klausimo, jai tai atrodė natūralus dalykas – pagerbti žuvusius už tėvynę. Pasirodo, tai buvo tik pirmas kryžius, po to jų buvo pastatyta daugiau. „Tai čia jos – Genutės, mano dukters, sumanymas. Ji jau daug kryžių partizanams ir tremtiniams yra pastačiusi apylinkėse: Kelmučių kaime (mano tėviškėje), Mediniuose, Žaliojoje girioje, Sindrūnuose, Pumpėnuose, Tetirvinuose. Dabar dar nori vieną pastatyti – partizanui Valentui Morkūnui, kuris 1953 m. žuvo Šiukštonių kaime, Jono Šeizio sodyboje (iš tos sodybos yra kilęs „Aušros“ poetas Mikalojus Šeizys-Dagilėlis). Valentas kartais apsinakvodavo pas mus ant kūtės (tvarto. Red). Jo vaikai liko mažučiai. Tik kad jo žuvimo vietoje būtų pastatytas kryžius kažkodėl priešinasi giminės“...

Taigi pati savęs klausiu: kodėl žmonės imasi darbų, kurie jiems neatneša asmeninės naudos, kas juos skatina rūpintis visuomeniniais reikalais? O Genutė Šakalienė į tuos paminklus netgi savo lėšų, ne tik jėgų įdeda. Ir viskas paaiškėjo po klausimo Ksaverijai apie jos tėvus. Pasirodo, jos tėvas Jurgis Bajorūnas – tas garsusis veterinaras, apie kurį buvau girdėjusi ir seniai ieškojau apie jį žinių. Man „akys ant kaktos iššoko“, kaip sakytų mano žemiečiai – kažkur giliai kaime netikėtai atsiskleidžia istorija. Tai štai iš kur tas neeilinis žmonių elgesys ir nestandartinis gyvenimas. Pareigos supratimas yra paveldimas. Juk Jurgis Bajorūnas – istorinė asmenybė, vienas iš 32-iejų Mintaujos gimnazijos lietuvių moksleivių, 1895 m., rusų caro laikais, atsisakusių melstis rusiškai. Už tai visi buvo išmesti iš gimnazijos..

Kryžiaus partizanui Jonui Levalui atidengimo Kelmučių kaime, Grūžmiškyje, Pasvalio r., jo žuvimo vietoje, šventė, kurioje dalyvavo šauliai, savanoriai, partizano artimieji. Genutės Šakalienės foto archyvo nuotrauka

Nukelta į 11 psl.

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday
and Saturday

except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by

the Lithuanian Catholic Press Society,

4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532.

Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL

and additional mailing offices.

Subscription Rates: \$150.00.

GARBĖS PRENUMERATA \$250.00

JAV – metams \$150.00 • 1/2 metų \$80.00 • 3 mėn. \$57.00

Pirma klase – \$340.00 • kartą per savaitę \$240.00

! Kanadą – metams \$390.00 (USD) • 1/2 metų \$210.00 (USD) • 3 mėn. \$110.00 (USD)

! Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu – metams \$615.00 • 1/2 metų \$315.00

! Lietuvą paprastu paštu – metams \$120.00 • 1/2 metų \$66.00

Internetinė prenumerata – metams \$115.00

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV – metams \$95.00 • 1/2 metų \$70.00 • 3 mėn. \$48.00

! Kanadą – metams \$150.00 (USD) • 1/2 metų \$120.00 (USD) • 3 mėn. \$75.00 (USD)

! Lietuvą ir kitas šalis oro paštu – metams \$220.00 • 1/2 metų \$120.00, paprastu paštu – metams \$70.00

Mažindami pašto išlaidas, prenumeratos kvitų nesunčiame. „Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.

Redakcija dirba kasdien nuo 8:00 iki 4:00, šeštadieniais nedirba.

Administracija –
skelbimai@draugas.org, administracija@draugas.org

Reklama – Audronė Kižytė,
audreykizys@gmail.com, 630-805-1404

Vyriausioji redaktorė –
Ramunė Lapas
vyr.redaktore@gmail.com

Redaktorė –
Virginija Petrauskienė

Techninis redaktorius –
Jonas Kuprys

Korektorė –
Dalia Sokienė

Už skelbimų turinį ir kalbą neatsakome.

Straipsnių autorių nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.

Instaliacijoje – kortelės su aukotojų pavardėmis.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

Deimantė Krikščiūnaitė kviečia pasitikrinti, ar lankytojų protėviai buvo tarp aukotojų.

Amerikos lietuvių įnašas į Vytauto Didžiojo muziejaus statybą

Atkelta iš 1 psl.

Pasirengimas šiai parodai truko kelerius metus, kol vyko tyrimai ir medžiagos rinkimas. Neseniai paskelbė šių tyrimų rezultatus, Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus specialistai dabar šioje parodoje pristato visuomenei iki šiol mažai žinomus faktus apie jų teigimu, unikalią ir analogų neturinčią visuomeninę akciją. Dabar kiekvienas, kuris apsilankys iki kitų metų vasaros veikiančioje parodoje galės susipažinti su pirmą kartą pristatoma unikaliais istoriniais dokumentais.

Projektas „Labdariai.LT“ skirtas didžiausiai, net 6 metus trukusiai labdaros akcijai, kurios tikslas buvo surinkti milijoną litų unikaliam paminklui – nacionaliniam muziejui, kuriuo galėtų naudotis ne viena lietuvių karta. Akcija pradėta 1930-aisiais, minint Vytauto Didžiojo 500-ąsias mirties metines, ir tęsėsi tol, kol reikiama suma buvo surinkta. Dar milijonu litų prie muziejaus statybos prisidėjo valstybė.

Parodoje pirmą kartą galima pamatyti išpūdingas gražiai įrištas knygas su paslaptiniais įrašais „L“, „R“, „Š“, kurias apipavidalino ir titulinius lapus sukūrė dailininkas Vytautas Kazimieras Jonynas. Priklausomai nuo paaukotos sumos, į šias knygas buvo įrašomi labdariai, rėmėjai ir šelpėjai. Muziejaus archyvas išsaugojo didelę dalį labai įdomios medžiagos apie šią akciją, tačiau didžiausia vertybė – tai per 2 000 aukotojų pavardžių, kurie pagal išgales prisidėjo savo lėšomis.

Tarp jų visiems žinomi asmenys: kunigas kaunaininkas Juozas Tumas-Vaižgantas, paaukojęs šiam tikslui net 1 000 litų, taip pat poetai Salomėja Nėris, Jurgis Baltrušaitis, rašytojas Vincas Krėvė-Mickevičius, aukojęs 65 litus, gamtininkas Tadas Ivanauskas, profesorius Vladas Lašas, Nepriklausomybės akto signataras istorikas Mykolas Biržiška, skyręs 50 litų.

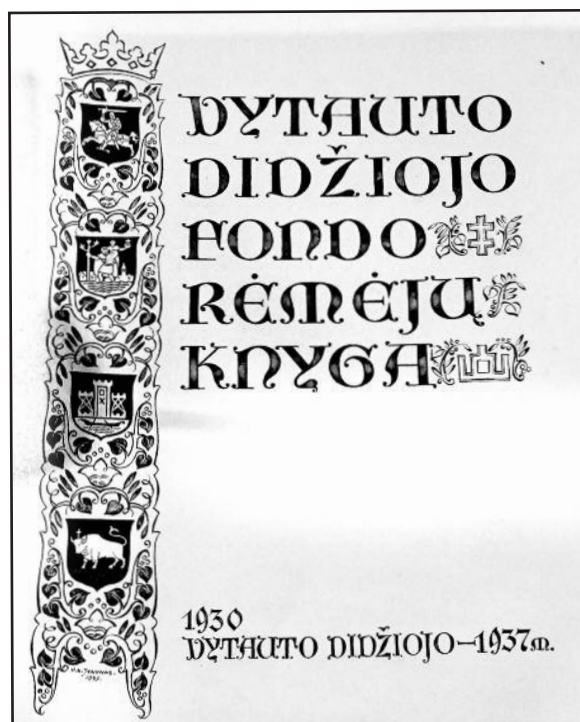
Tarp aukotojų yra ir įmonės, veikiančios ir dabar – „Rūtos“ saldainių fabrikas, alaus darykla „Volfas Engelman“, „Ringuva“. Kai kurie aukotojai šimtus ar net tūkstančius litų, o mokiniai tuomet rinko po 5–20 centų siekiančias sumas ir vien iš jų susidarė apie 20 tūkstančių litų.

Parodoje dailininkas Saulius Valius sukūrė išpūdingą instaliaciją iš daugiau nei 2 000 ranka įrašytų pavardžių. Kortelėmis su pavardėmis ir paaukota suma išliko iki mūsų dienų, įdomu ir tai, kad jau tada ši akcija buvo ekologiška – taupant popierių, rašyta ant abiejų pusių, panaudojant ir kitoms tikslams jau naudotas korteles.

„Įdomi ir unikali tada buvo ir prieš 500 metų mirusio kunigaikščio Vytauto Didžiojo portreto kelionė po Lietuvą, kuri iš viso truko 500 valandų. Mus nustebino, kaip viskas buvo ruošiamasi, kaip tiksliai ir atsakingai viskas buvo suplanuota ir šiai visuotinei kultūrinei akcijai buvo suvienyta Lietuva. Portretas būdavo atvežamas į kurį nors Lietuvos miestelį iš vakaro, per naktį šalia jo būdavo šauliai ar skautai, jis būdavo apšviečiamas elektros lemputių girliandomis, o jei jų neturėta, tai kurenti laužai“, – pasakojo D. Kamarauskienė.

Pats autentiškas po Lietuvą keliavęs Vytauto Didžiojo portretas yra taip pat išlikęs iki mūsų dienų ir saugomas Vytauto Didžiojo karo muziejuje. Artėjanti kitų metų Vasario 16-ąjį, jis bus atgabentas ir lankytojams rodomas šioje parodoje.

Parodos stenduose galima pamatyti ir tada ju-

Eksponatai liudija apie Amerikos lietuvių indėlį.

biliejui pagamintų suvenyrų, taip pat valstybinių apdovanojimų, įvairių retų dokumentų, nuotraukų, plakatų, knygų, pasakojančių apie kunigaikštį Vytautą ir jo reikšmę Lietuvos istorijai.

Ji siūlo kiekvienam parodos lankytojui, atėjusiam į ją, paieškoti gerumo geno – parodoje esančiame kompiuteryje savo giminaičių, prisidėjusių prie Vytauto Didžiojo muziejaus statybos, paieškoti gali visi norintys. Kiekviena tokia „atgaivinta“ aukotojo istorija papildys ekspoziciją, o pasidalijusieji istorija taps muziejaus bičiuliais ir kitais metais galės nemokamai lankytis visuose jo padalinuose. „Galbūt tarp daugiau nei dviejų tūkstančių pa-

vardžių, kurios yra didingose muziejaus archyvuose rastose knygose, lankytojai ras ir savo senelių ar prosenelių pavardes“, – sakė parodos kuratorė.

Prie šios akcijos labai aktyviai prisidėjo ir Amerikos lietuviai – šiam faktui parodoje skirta daug dėmesio. Čia galima pamatyti, kokios akcijos vyko tarp Amerikoje gyvenusių lietuvių, kaip jie parėmė muziejaus statybą.

Parodos gidė Deimantė Krikščiūnaitė sakė, kad iš Amerikos į Lietuvą tada išplaukė net keli laivai, kurie plukdė lietuvius į ekskursijas po tėvų žemę. Tada tokia kelionė į vieną pusę kainavusi nuo 107 iki 142 dolerių į vieną pusę. Plaukiant laivuose „Lituania“ ir „S. S. Oscar II“ vyko pokyliai, loterijos, kurių metu taip pat rinktos aukos muziejaus statybai. Yra išlikę visi tais laivais į Lietuvą plaukusiujų sąrašai, tai pat net pokylių meniu.

Dokumentai liudija, kad Vytauto Didžiojo komitete Kaune net buvo įsteigta speciali sekcija, kuri rūpinosi vien tik užjūrio lietuvių priėmimu ir jų ekskursijomis po Lietuvą. Svečiams pasitikti buvo rengiamos išskilingos ceremonijos, kurios įamžintos parodoje demonstruojamose nuotraukose.

Ir Amerikoje buvo išvystyta plati reklaminė kampanija, ir jau 1930 metų pradžioje iš New Yorke į Klaipėdą išplaukė pirmasis laivas su lietuviiais. Įdomu tai, kad laive „S. S. Oscar II“ net buvo leidžiamas specialus laikraštis „Vytautas“,

jo išėjo 8 numeriai, kurie išlikę iki mūsų dienų ir taip pat eksponuojami šioje parodoje.

Lietuvos vyriausybė tada taip pat nurodė savo konsulams Amerikoje, kad vizų išdavimo klausimas į Lietuvą plaukiantiems keleiviams būtų kiek įmanoma pagreitintas ir supaprastintas, taip pat nurodyta jiems taikyti patį mažiausią įmanomą mokesčių už visas.

1930 metų birželio 1-ąją New Yorke, Carnegie Hall surengta pirmoji Amerikos lietuvių dainų šventė ir Vytauto Didžiojo mirties 500-ųjų metinių minėjimas. Šventėje dalyvavo 9 chorai ir apie 500 dainininkų, o dirigavo kompozitorius Juozas Žilėvičius. Muziejuje galima pamatyti ir šios šventės programą, ir net bilietą į renginį, kuris tada kainavo nuo 0,5 iki 1,5 dolerio.

Kiek iš viso paaukojo Amerikos lietuviai, nėra žinoma, tačiau jų aukos tikrai sudarė nemažą dalį. Iki mūsų dienų išliko ir daugiausia iš jų paaukojusiojo pavardė – New Yorke gyvenęs Juozas Saunoras per kunigą Bakšį perdavė 500 dolerių auką, kurią iškeitus į litus gauta 2950 litų. Būta nemažai atvejų, kai aukų rinkėjus pasiekė pinigai, gauti Amerikoje lietuviams švenčiant kokius nors jubiliejus ir paprašius vietoj dovanų aukoti šiam tikslui, arba laidotuvių metu vietoj vainikų ir gėlių skiriant pinigus šiai aukai.

Nukelta į 10 psl.

TELKINIAI

DRAUGO FONDO XXV SUVAŽIAVIMAS

NIJOLĖ NAUSĖDIENĖ

Metams baigiantis, lapkričio mėnesį, vėl rinkomės į tradicinį Draugo fondo (DF) narių suvažiavimą – šįkart jau į XXV. Jis vyko „Draugo“ redakcijos patalpose. Kadangi visuomenė neatsiliepė į kvietimą jame dalyvauti, buvo nutarta kitais metais išeiti iš savo namų ir suvažiavimą surengti vienoje iš parapijų, tikintis, kad tai paskatins žmones atvykti ir dalyvauti priimant svarbius sprendimus dėl tolimesnio „Draugo“ darbo.

Jubiliejiniam suvažiavimui pirmininkavo dr. Augustinas Idzėlis, narius registravo ir mandatus skaičiavo Vaclovas Šaulys, sekretoriavo Nijolė Nausėdienė. Jis buvo pradėtas malda, kurią sukalbėjo Aušrelė Sakalaitė, bei per pastaruosius metus amžinybėn iškeliavusių DF narių pagerbimu.

Pakviesta tarti žodį „Draugo“ vyr. redaktorė Ramunė Lapas pastebėjo, kad laikraščio leidimas – tai viena medalio pusė. Kita – jo sklaida. Ir čia nepavyksta pakreipti vagos norima kryptimi, nepaisant redakcijos pastangų, jis netampa jaunesnės kartos laikraščiu. Anot redaktorės, „Draugo“ administravimas ir sklaida dabar yra didžiausia problema, kurią reikia išspręsti.

Praėjusių metų suvažiavimo protokola perskaitė sekretorė Nijolė Nausėdienė. Jis buvo priimtas, atsižvelgus į išsakytą pastabą.

DF tarybos pirmininkė Marija Remienė pabrėžė, kad „Draugas“ buvo ir yra Lietuvos ir lietuvių pasaulyje laisvas balsas, nepriklausomybės sargas – meno ir mokslo židinytis, visuomenės veidrodis. „Draugas“ ypač daug pasidarbavo Lietuvai ir jos žmonėms okupacijos metais. „Per metus skelbiami du Draugo fondo vajai, bet į juos paprastai atsiliepia tie patys žmonės, – kalbėjo M. Remienė. – Neišgirsi, kad kas keltų rūpestį dėl ‘Draugo’ išlikimo, niekas neorganizuoja specialiųjų renginių, kurių tikslas būtų – rinkliava ‘Draugui’. Laikraštis – ne gamtos reiškinys. Lietuviai jį sukūrė tarnauti lietuviams ir jis tarnauja iki dabar, tad lietuviai turi juo pasirūpinti ir jį išlaikyti. Liūdna matant, kad lietuviškose mokyklose laikraštis nėra skaitomas, pagalvoji, kad gal mokiniai net nežino, kad toks laikraštis eina jau daugiau kaip šimtmetį?”

Iždininkas Leopoldas von Braun pranešė, kad izdo finansinė ataskaita nariams buvo išsiuntinėta paštu, tad kiekvienas galėjo susipažinti su „Draugo“ finansine padėtimi. Parama „Draugo“ leidybai šiemet padidėjo, bet ir aukų padaugėjo, DF metus užbaigs su maždaug 700 tūkst. dol. Šiais metais finansinė parama „Draugui“ didesnė dar ir dėl to, kad buvo skirta pinigų „Draugo“ archyvu tvarkyti (skaitmeninti). Lėšų buvo skirta ir pastato tvarkymui.

Kontrolės komisijos vardu pranešimą padarė Vida Sakevičiūtė. Kontrolės komisija, kurią sudaro Aušrelė Sakalaitė, Salomėja Daulienė ir Vida

Suvažiavimo dalyviai įsiamžino bendroje nuotraukoje. Sėdi iš k.: B. Zalatorienė, R. Lapas, N. Nausėdienė, M. Remienė, L. von Braun. Stovi: V. Valavičienė, V. Šaulys, A. Valavičius, V. Sakevičiūtė, A. Norvilas, A. Idzėlis, V. Stanevičius, V. Kelmelis, S. Daulienė, A. Sakalaitė, R. Jautokienė, O. Daugirdienė. Audronės Kižytės nuotraukos

Sakevičiūtė, buvo susirinkusi 2017 m. lapkričio 7 d. „Draugo“ patalpose ir patikrino DF iždininko Leopoldo von Braun vedamas sąskaitų knygas, apimančias laikotarpį nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2017 m. spalio 31 d. Komisija rado, kad visi įnašai, gauti iš Draugo fondo narių ir rėmėjų, yra lengvai prieinami ir patikrinami. Papildžiusiems įnašus yra padėkojama ir nurodoma visa paaukota suma. Aukotojų sąrašas yra nurodomos aukos anglų kalba leidžiamam mėnraščiui „Draugas News“ bei Nepriklausomybės šimtmečio knygos leidimui. Pajamų ir išlaidų knygos vedamos labai tvarkingai pagal iždininko metodus, kurie yra lengvai suprantami. Knygose įrašytos sumos sutinka su pateisinamais dokumentais. Pranešimai ir pateisinami dokumentai yra laikomi knygose ir lengvai prieinami. Komisija siūlo pareikšti padėką iždininkui Leopoldui von Braun už pasiaukojantį darbą ir tvarkingai vedamas knygas.

Suvažiavime registraciją vedęs ir mandatus skaičiavęs Vaclovas Šaulys pranešė, kad suvažiavime dalyvavo vos 13 narių, balsų gauta 723.

DF tarybos pirmininkė Marija Remienė pasidžiaugė, kad didysis projektas – DF vardu leidžiama šimtmečio knyga – apie JAV lietuvių darbus ir paramą Lietuvai 1918–2018 m. – eina į pabaigą. „Autorius prof. dr. Juozas Skirius tekstą jau parašė, dabar renkamos nuotraukos, kurių bus daug. Jonas Kuprys sumaketavo viršelį. Leidėjų vardu parašiau įvadinį žodį. Bus skelbta visų mūsų nuotrauka, o svarbiausia – visų aukotojų pavardės bei aukos dydis. Knygai surinkta pakankamai pinigų, deficito nebus, tačiau turio pabrėžti, kad visi aukotojai – daugiausia pokariniai emigrantai, vyresnio amžiaus. Knyga bus pristatyta Lietuvoje kitų metų pavasarį“, – sakė M. Remienė.

DF pirmininkė visų vardu išreiškė padėką iždininkui Leopoldui von Braun, kuris, kaip visi tarybos nariai, dirba be jokio užmokesčio. Padėkota Jonui Kupriui, vyr. redaktorei Ramunei Lapas ir visam kolektyvui už įdomų laikraštį, „Draugo“ tarybos pirmininkui Vytui Stanevičiui – už pasiūlytą darbą. „‘Draugas’ neturi medalių, galime visiems tarti tik nuširdų aciū“, – kalbėjo M. Remienė.

DF direktorių taryboje liko tie patys asmenys. Kontrolės komisijos narė Aušrelė Sakalaitė atsisakė toliau joje dalyvauti, tad jos vietoje buvo pasiūlytas Viktoras Kelmelis, ir jis sutiko.

Kaip ir visados po pranešimų, vyko diskusijos ir buvo teikiami pasiūlymai. Vienas iš svarbesnių – pasiūlyta laikraštyje skelbti metinį organizacijų renginių kalendorių. Žmonės galėtų išsikirti tokius kalendorius ir jais

vadovautis. Taip pat buvo pasiūlyta surengti DF tarybos posėdį su JAV Lietuvių Bendruomenės (LB) atstovais, paskatinti bent jau LB tarybų narius prenumeruoti „Draugą“. Vertinga būtų užmegzti ir artimesnius ryšius su Lietuvių Fondu (LF). LF galėtų ženkliai prisidėti prie „Draugo“ skaidos Lietuvoje, apmokėdamas, pvz., prenumeratas bibliotekoms.

Suvažiavimas baigtas visiems kartu sugiedojus „Lietuva brangi“.

Susirinkusiuosius sveikina „Draugo“ leidėjų tarybos pirmininkas Vytas Stanevičius. Priestalo (iš k.): Augustinas Idzėlis, Marija Remienė, Nijolė Nausėdienė ir Leopoldas von Braun.

Skaičiuojami balsai.

Posėdžiavo Lietuvos Dukterų Detroito skyriaus valdyba

REGINA JUŠKAITĖ-ŠVOBIENĖ

Šeštadienį, gruodžio 16 d., Dievo Apvaizdos lietuvių parapijos patalpose, Southfield, MI, vyko Lietuvos Dukterų draugijos (LDD) Detroito skyriaus valdybos susirinkimas. Susirinkimą pradėjo ir jam vadovavo pirmininkė Ramunė Mikailienė. Valdybos narė Regina Juškaitė-Švobienė sukalbėjo susirinkimo atidarymo maldą, prašydama Švč. Mergelės Marijos užtarimo ir palaiminimo mūsų darbui.

Pradėdama pranešimą R. Mikailienė padėjo susirinkusioms sesėms. Pasidžiaugė, kad Lietuvos Dukterų draugiją atėjo dvi naujos narės. Šiuo metu Detroito skyriui priklauso 74 narės. Šiais metais toliau tęsėme savo kilnų darbą, padėdamos vargstančioms šeimoms čionai ir anapus Atlanto, Lietuvoje.

Pirmininkė Ramunė Mikailienė nušvietė praėjusių kelių mėnesių veiklą. Finansinė parama buvo paskirstyta taip: 4,200 dol. pelnas iš suruoštų labdaros pietų – auka buvusiam Dievo Apvaizdos parapijos administratoriui Juozui Vaičiūnui gydymo išlaidoms padengti; labdaros organizacijai „Saulutė“ rekomendavus – 4 siuntinius pasiuntėme šeimai Kalėdų proga; Vilkaviškio „Caritas“ vardu – 1,200 dol. paramą išsiuntėme 3 šeimoms; Troškūnų senelių namų gyventojams pasiuntėme 200 dol. Kalėdų proga nupirkti naujas kėdes valgomojoje salėje, kad visi gyventojai galėtų kartu valgyti; Vilkaviškio „Caritas“ – 2,000 dol. parama dviem šeimoms, kurioms pinigine auka bus nuvežta 2018 m. sausio m. Vienai iš šių šeimų reikalingas vonios kambarys, o kitai šeimai reikia padėti suremontuoti stogą ir išpirkti žemę prie namelio.

Buvo diskutuota apie pagalbą Naujosios Ūtos pagrindinei mokyklai. Bus renkami naudoti, bet dar tinkami rūbeliai vaikams. Rūbelių vėjus vyks Dievo Apvaizdos lietuvių parapijoje savaitgaliais, 2018 m. sausio 6-7 d., 12-13 d. ir 19-20 d. Laiškai apie rūbų vėjus

Iš (k.): Vilija Idzelytė-Włosinski, Birutė Duncan, Laura Alkevičius, vicepirmininkė Susan Bubnelis. Stovi: išdininkė Rita Mitrienė, pirmininkė Ramunė Mikailienė, Izabelė Korsakienė ir sekretorė Nijolė Zelwinder. Trūksta R. Juškaitės-Švobienės. R. Mikailienės asmeninio albumo nuotr.

bus išsiųsti parapijiečiams, „Žiburio“ mokyklos tėvams, Lietuvos Dukterims ir bus paskelbta parapijos žiniaraštyje. LDD narė Rūta Mikulionienė sutiko padėti rengiant šį rūbų vėjų. Padės kitos Dukterys ir Sutvirtinimo Sakramentui ruošiami vaikai. Naujosios Ūtos pagrindinės mokyklos mokytoja Regina Žvirblienė, padedant kitiems mokytojams, rūbelius išdalins. Jau trejus metus LDD Detroito skyrius remia šią mokyklėlę.

LDD nutarė finansiškai paremti vieną savo narę, kuri neseniai sužinojo, kad serga vėžiu. Buvo nuspręsta, kad Verbų sekmadienį, 2018 m. kovo 25 d., vyks tradicinis priešvėlykinis pyragų ir tortų išpardavimas. O 2018 m. gegužės 6 d., sekmadienį, bus šaukiamas metinis narių susirinkimas.

Išdininkė Rita Mitrienė pristatė LD draugijos

išdo padėtį. Pranešė, kad LDD taupymo ir čekių sąskaitos yra patikėtos „Genisys Credit Union“.

Lietuvos Dukterų draugijos Detroito skyriaus valdybos sudėtis: pirmininkė – Ramunė Mikailienė; vicepirmininkė – Susan Bubnelienė; sekretorė – Nijolė Zelwinder; išdininkė – Rita Mitrienė; korespondentė – Regina Juškaitė-Švobienė. Ir narės: Laura Alkevičius, Birutė Duncan, Vilija Idzelytė-Włosinski ir Izabelė Korsakienė.

Pirmininkė Ramunė Mikailienė padėjo Dievui už sėkmingą posėdį. Visoms narėms ir jų šeimoms palinkėjo gražių, nuotaikingų bei malonių švenčių!

Dirbkime ir gyvenkime pagal Lietuvos Dukterų draugijos šūkį: „Ištieskime pagalbos ranką mūsų vargstantiems čionai ir Lietuvoje“.

LKMA narių suvažiavimas

MIRGA GIRNIUVIENĖ

Š. m. spalį įvyko Lietuvių katalikų mokslo akademijos (LKMA) narių suvažiavimas, kuriame buvo išrinkta nauja LKMA valdyba: pirmininkė – dr. Mirga Girniuvienė, vicepirmininkas – dr. Aleksas Gedmintas, išdininkas – dr. Ramūnas Girnius, sekretorė – Onutė Traitor, nariai – Povilas Rizauckas ir seselė Ona Mikailaitė. Naujoji valdyba dėkinga Sauliui Kupriui, J.D., ir Jonui Stundžiai, valdyboje dirbusiems dvi kadencijas.

Programa narių susirinkimo vyko mokslinė programa. Pranešimus skaitė LKMA nariai dr. Moacir P. de Sá Pereira, Onutė Traitor ir Nomedas Girniūtė bei svečias Kendall Svengalis.

Dr. de Sá Pereira dėsto New York University Anglų literatūros fakultete. Jis aiškino, kaip kartogra-

fija naudojama analizuojant romanus.

N. Girniūtė ruošia Biologijos daktarą University of Massachusetts. Ji kalbėjo apie krūtų vėžio ląstelių tyrinėjimą. O. Traitor dėsto State University of New York Istorijos fakultete. Paskaitoje ji kėlė klausimą, kaip Grūto parkas perteikia sovietmetį – ar su nostalgija, ar su švelniu humoru?

K. Svengalis yra lietuvių kilmės amerikiečių rašytojas. Jis pristatė savo naujausią knygą „The Great Emerson Art Heist“. Knygos veiksmas vyksta 1942 m. Į knygos siužetą įpinti ir lietuviams svarbūs įvykiai, tokie kaip Ribbentropo-Molotovo sutartis bei trėmimai į Sibirą, o taip pat ir iškilūs žmonės – pvz., Magdalena Avietėnaitė, kun. Stasys Yla ir kt.

LKMA kasmet surengia suvažiavimą, kuriame jauni lietuviai mokslininkai gali pasidalinti savo moksliniais darbais su visuomene. Kitas suvažiavimas planuojamas 2018 m. rugsėjį. Susidomėjusieji dalyvauti kviečiami kreiptis į LKMA pirmininkę.

2017 spalį išrinkta nauja LKMA valdyba (iš k.): dr. Aleksas Gedmintas, Onutė Traitor, dr. Mirga Girniuvienė, Paulius Rizauckas ir dr. Ramūnas Girnius. N. Girniūtės nuotr.

Svečiai, susirinkę pasiklausyti LKMA suvažiavimo mokslinės programos.

Dr. Moacir de Sá Pereira.

Nomedas Girniūtė.

РЕВОЛЮЦІЯ! ДЕМОНСТРАЦІЯ!

Soviet Art Put to the Test

Parodos įspūdžiai

RAIMUNDAS MARIUS LAPAS

Atrodo, kad Spalio revoliucijos šimtmetis (ji įvyko 1917 m. lapkričio 7 d., o pagal senąjį kalendorių – spalio 25-ąją) šiuolaikiniame it bičių avilyje dūzgiančiame pasaulyje liko tik data kalendoriuje. Jį paminėjo tik saujelė sektantų, vis dar tuščiai tikinčių šio įvykio reikšme pasaulio istorijai. Pirmoji oficiali komunistinė revoliucija, pagrįsta Karl Marx idėjomis, buvo įvykdyta bolševikų, vadovaujant Vladimirui Leninui ir Levui Trockiui. Ji atėmė valdžią iš Laikinosios vyriausybės, sukėlė Rusijos pilietinį karą ir paprastai laikoma Tarybų Sąjungos susikūrimo proceso pradžia, nors ši valstybė oficialiai buvo įkurta tik 1922 metais. Įdomu tai, jog JAV nepripažino naujosios vyriausybės iki 1933 metų. Europos valstybės pripažino tuomet dar tik besiformuojančią Tarybų Sąjungą jau nuo 1920 metų ir nuo tada pradėjo su ja prekiauti.

Vienas geriausių pasaulyje meno muziejų – Art Institute of Chicago – pasinaudojo šia sukaktimi, kad apžvelgtų ankstyvąją tarybinę visuomenę ir jos meną ir pakvietė į įdomią propagandinio meno parodą *Revoliucija! Demonstracija! Soviet Art Put to the Test*. Tai pati didžiausia tokio žanro paroda (ji veiks iki 2018 m. sausio 15 d.), surengta JAV per paskutinį ketvirtį amžiaus. Čia eksponuojami maždaug 550 tradicinio bei taikomojo meno kūriniai originalios dvasios erdvėje. Sukurta dešimt instaliacijų – dešimt skirtingų erdvių: mūšio laukas, mokykla, spauda, teatras, namai, parduotuvė, gamykla, šventės, kinas, paroda. Kiekvienoje erdvėje šalia originalių meno kūrinių – atkurti to meto daiktai, baldai ar net ištisi kambariai, tokie kaip Aleksandro Rodchenko sukurtas darbininkų klubas ar El Lissitzky demonstracijų kambarys. Būtent demonstracija yra šios parodos pagrindas, apžvelgiant visus būdus, kaip tarybinis menas ir mąstysena padėjo kurti atviro dialogo apie ateitį dvasią (parodos kuratorius – Matthew S. Witkovsky).

Paroda *Revoliucija! Demonstracija!* atskleidžia, jog norint sukurti revoliucinę bendruomenę reikia koordinaliai nuo viršaus iki apačios permąstyti gyvenimą. Būtina atnaujinti kiekvieną visuomenėje esantį daiktą – nuo tapybos iki buitinių lėkščių. Nesugretinamos kasdienybės, tokios kaip dantų

Parodoje yra ir „raudonasis kampelis – atkurtas Aleksandro Rodchenko „Darbininkų klubas“ (pagal 1925 m. kambarį Tarptautinėje modernaus, dekoratyvinio ir pramoninio meno parodoje Paryžiuje). 2017 m. kopija.

Ramunės Lapas nuotraukos

Nikolai Suetin. Rašalinė. Porcelianas, papuoštas emaliu. 12,7 x 14,7 x 14,5 cm, 1923 m. (iš Alex Lachmann rinkinio)

valymas ar gigantiškųjų viešųjų pastatų statyba, buvo prisotintos simbolių prasmėmis. Po 1917-ųjų Rusija tapo modelių vitrina: buvo sukurti paminklų modeliai, masinės sklaidos modeliai, elgesio modeliai... Art Institute eksponuojama šių modelių paroda padeda lankytojams geriau suprasti aplinkybes, supančias 1917 m. revoliuciją ir įvertinti jos pasekmes šios dienos šviesoje.

Born in Lithuania...

Prisipažinsiu, jog kiekviename žingsnyje – ar tai būtų paroda, filmas, knyga ar žurnalas – visuomet ieškau kokių nors lietuviškų pėdsakų ar sąsajų su Lietuva. Šįsyk man nereikėjo iš naujo atradinėti dviračio – dar neapsilankęs šioje „manifestacijoje“ nujaučiau, kad bent vieną „lietuvaite“ parodoje tikrai užtiksiu. Neapsigavau – prie daugelio darbų buvo vienos ryškiausių anuometinių Rusijos ir vėliau TSRS meno pasaulio atstovių – Varvaros Stepanovos pavardė. Ir visur – su prierašu „born in Lithuania“.

Būsimoji dailininkė gimė 1894 m. lapkričio 9 d. Kaune, valdininkų šeimoje. 1910–1913 m. mokėsi Kazanės dailės mokykloje, tačiau jos nebaigė ir

išvyko į Maskvą. Nuo 1916 m. Varvara Maskvoje pradėjo gyventi kartu su savo būsimoju vyru Aleksandru Rodchenko (pora susituokė tik 1942 m.), su kuriuo susipažino Kazanėje. 1915–1917 m. ji dirbo dailininko Konstantino Juon studijoje, lankė Stroganovų dailės mokyklą. Stepanova rėmė Wassily Kandinsky. 1921 m. dailininkė dalyvavo garsiojoje „5 x 5 = 25“ abstraktaus meno parodoje Maskvoje ir netrukus tapo reikšminga rusiškojo avangardo figūra. Ji šliejosi prie konstruktyvistų. Jos paveikslai „Šokančios figūros baltame fone“ (1920 m.), „Dvi figūros“ (1921 m.) ir kiti darbai dabar eksponuojami garsiausiuose pasaulio muziejuose: New Yorko šiuolaikinio meno muziejuje, Nacionalinėje Tretjakovo galerijoje Maskvoje, Thyssen Bornemisza muziejuje Madride ir kt. 1920–1930 m. Stepanova bendradarbiavo su įvairių meno žurnalų redakcijomis, ruošė spaudai fotomontažus, koliažus. Ji taip pat kūrė tekstilės dizainą, 1929 m. už pasiekimus šioje srityje laimėjo prizą Kasdienės tarybinės tekstilės parodoje Tretjakovo galerijoje. Nuo 1922 m. Stepanova bendradarbiavo su teatrais, kūrė teatrines dekoracijas, tarp jų – Revoliucijos teatre 1922 m. Vsevolodo Meyerholdo režisuotai Aleksandro Sukhovo-Kobylyno 1869 m. pjesei „Tarelkino mirtis“. Čikagoje vykstančioje parodoje eksponuojamas dramatiškas Stepanovos sukurtas šio garsaus spektaklio plakatas,

Varvara Stepanova. „Vsevolod Meyerhold pristato savo naują spektaklį Tarelkino mirtis“. Plakatas, 1922 m. (iš Merrill C. Berman rinkinio)

Vladimir Mayakovsky. ROSTA 332. Trafaretiniai spalvoti piešiniai („stencils“) ant popieriaus. 1921 m. (iš „Ne boltai!“ rinkinio)

Valentina Kulagina. „Tarptautinė darbininkių diena“. Litografija, 1930 m. (iš „Ne boltai!“ rinkinio)

Varvara Stepanova. Baldų pavyzdžiai Meyerhold spektakliui „Tarekino mirtis“. Atkurti pagal originalus 2017 m.

Natalia Pinus. „Valstiete, kurk kolektyvinį ūkį“. „Raudono lauko“ žurnalo 7 numerio viršelis (1930 m. kovas) (iš „Ne boltai!“ rinkinio)

kostiumai, scenografijos detalės, taip pat tekstilės dizaino pavyzdys ir kt kūriniai bei jų nuotraukos, viso apie 15 darbų.

1920–1925 m. Stepanova dėstė Krupskajos socialinio švietimo akademijoje. Po 1930 m. į jos kūrybą vis labiau smelkėsi TSRS peršama meno estetika, sumišusi su valstybės politikos propaganda (pvz., fotokoliažas „Pirmojo penkmečio plano rezultatai“, 1932 m.). Kartu su Rodchenko ji apipavidalino TSRS oficiozinius leidinius, tokius kaip žurnalą „TSRS statybose“ (leista 5 kalbomis nuo 1931 ir 1941 metų). 1941 m. Stepanova ir Rodchenko evakavosi į Permę (tuometinį Molotovą), kur 1942 m. susituokė. Po karo jie toliau kartu dirbo apivavidalinant įvairius leidinius – fotoalbumus „Mūsų Tėvynės kinematografija“, „5 darbo rezervų metai“, „25 metai Kazachstano TSR“, „300 metų Ukrainos susivienijimui su Rusija“ ir kt. Varvara Stepanova mirė 1958 m. gegužės 20 d. Maskvoje, palaidota Novo Donskio kapinėse. Didelė sutuoktinių kūrinių kolekcija yra Puškino dailės muziejuje Maskvoje.

Propagandinio meno kūrėjas iš Latvijos

Įdomu, kad Pabaltėje gimę dailininkai paliko ryškų pėdsaką formuojant ankstyvąjį tarybinį meną. Išskirtinis kūrėjas šiame sąjūdyje, plačiai pristatytas ir parodoje, buvo Gustav Klutsis (Gustavs Klucis). Šis latvių tapytojas, grafikas, skulptorius, fotografas, dizaineris gimė 1895 m. sausio 4 d. Konių valsčiuje, Valmieros apskrityje. 1913–1915 m. studijavo Rygos meno mokykloje, 1915–1917 m. mokėsi Petrogrado meno mokykloje. 1917 m. latvis aktyviai dalyvavo Vasario revoliucijoje ir Spalio perversme. Nuo 1918 m. dailininkas gyveno Maskvoje, lankė Laisvojo meno studiją, 1918–1921 m. mokėsi pas Kazimirą Malevich. 1921–1924 m. Klutsis dėstė Aukštosios meno ir technikos dirbtuvėse Maskvoje. 1938 m. jis buvo suimtas NKVD ir netrukus sušaudytas Butovo poligone (kitais duomenimis – mirė koncentracijos stovykloje 1944 m. kovo 16 d.). 1956 m. buvo reabilituotas.

Gustav Klutsis kūrė konstruktyvizmo, suprematizmo stiliumi, įtakos jam turėjo Naum Gabo kūryba. Tapė akvarele, guašu, naudojo koliažą, iš popieriaus ir medžio kūrė skulptūras, vienas pirmųjų knygų iliustracijoms ir projektams naudojo fotomontažo techniką. Sukūrė propagandinių kūrinių TSRS paviljonams Pasaulinėje parodoje Berlyne 1929 m., Paryžiuje 1937 m., agitacinių stendų, plakatų („Tribūnos eskizas“ 1922 m., „Fundacija“ 1924 m., „Sporto varžybos Maskvoje“ 1928 m.), dekoracijų, kostiumų projektų.

Parodoje Art Institute of Chicago eksponuojama beveik 50 Klutsis kūrinių. Matome, kokią didelį įtaką latviui menininkui turėjo neseniai Rusijoje atsiradęs radijo imtuvas. Bene patys efektingiausi čia rodomi Klutsis darbai – tai reklaminiai piešiniai (tušu ant popieriaus): „Ekranas – radijas – operatorius nr. 5“, „Radijas – operatorius nr. 2. Lenino kalba“ (abu 1922 m. darbai – iš George Costa-

Natalia Danko. „Krepšininė“. Porcelianas, papuoštas emaliu. 17 cm, 1925 m. (iš privataus rinkinio)

kis rinkinio Graikijos šiuolaikiniame meno muziejuje Thessaloniki mieste) bei „Radijo tribūnos projektas“ 1924 m. rugpjūčio–gruodžio mėn. „ЛЕФ“ žurnale (Art Institute of Chicago nuosavybė).

Kinas – viešas reikalas ar 11-tasis Dievo įsakymas

Kaip ir visi kiti menai trečiojo dešimtmečio TSRS, kinas labiausiai atkreipė žiūrovo dėmesį į tuometinius socialius bei politinius įvykius. Kintotyriminkai iki šiol yra tos nuomonės, kas sovietinis kinas labiausiai pasižymėjo inovacijomis. Ypač išbulintą buvo montažo menas. Legendinis kino režisierius Sergei Eisenstein išbulino vadinamąjį dialektinį, arba intelektualųjį, montažą, kurio tikslas buvo naudojant dažnai ryškiai nesuderinamus vaizdus reikšti idėjas, provokuoti emocijas ir intelektualines žiūrovo reakcijas. Į Rusijos kinematografijos „aukso fondą“ įtrauktas jo 1925 m. „Mosfilm“ sukurtas nebylaus kino šedevras „Šarvuotis ‘Potiomkinas’“. Filmo scenarijus pagrįstas tikrais

Gustav Klutsis. „Radijo oratorius nr. 7“. Pagal 1922 m. piešinį atkurtas 2017 m.

1905 m. birželio mėnesio įvykiais, kai Rusijos laivynas sukilo šarvuoties „Potiomkinas“ igula. Filmas buvo pripažintas ir Vakaruose – 1926 m. Amerikos kino akademijos išrinktas geriausiu filmu, laimėjo prizų Pasaulinėje Paryžiaus parodoje. Kiti anuometinio tarybiniai kino „perliukai“ – Vsevolodo Pudovkino „Motina“ (1926), Dziga Vertov „Vyras su kino aparatu“ (1929).

Parodos rėmuose vyksta ankstyvojo tarybinio kino trumpametražių filmų seansai. Čia galima buvo pamatyti Dziga Vertov kroniką „Kino Pravda“ (1925), Aleksandro Ptuskinio animacinį filmą „Įvykiai stadione“ (1925), mokomąją šešių minučių Mikhailo Verner juostą „Kaip vaikščioti gatvėmis“ (1925), kitą mokomąjį filmuką apie tai, kokius pavojus sukelia spjaudymasis viešose vietose (!) ir kt. Tų laikų kinas – nepamainomas visuomenės gyvenimo pjūvis.

Ankstyvasis tarybinis menas – patrauklus tyrinėjimo objektas

Apie šio laikotarpio TSRS meną yra išleista daugybė monografių ir albumų anglų, rusų, vokiečių, lenkų, vengrų, japonų ir kitomis pasaulio kalbomis. Norėčiau pastebėti, kad šį TSRS laikotarpį yra nuodugnai tyrinėjęs ir išėivijęs lietuvis iš Arizonos, architektas, meno istorikas Kęstutis Paulius Žygas. Jo 178 puslapių studija „Form Follows Form: Source Imagery of Constructive Architecture 1917–1925“ (1981: Ann Arbor, MI: UMI Research Press) tebėra viena autoritetingiausių studijų apie ankstyvąjį tarybinę architektūrą.

Yale University Press išleido albumą-parodos katalogą „Revoliutsiia! Demonstratsiia! Soviet Art Put to the Test“ (red. Matthew S. Witkovsky ir Devin Fore), kurį galima įsigyti knygyne ar tiesiai iš leidėjų: www.yalebooks.com. Na, o čekagiečiams, dar likus keilioms savaitėms iki sausio vidurio, labai siūlyčiau kokią popietę praleisti šioje netradicinėje, tačiau tikrai įdomioje parodoje.

Parengė Vitalius Zaikauskas

LIETUVA IR PASAULIS

Lietuva turi naują vyskupą

Vilnius (Arkivyskupijos info) – Vilniaus arkikatedroje bazilikoje gruodžio 16 dieną Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas iššventino kun. Darių Trijonį vyskupu. Iškilinėse dalyvavo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Pedro Lopez Quintana, vyskupai iš Lietuvos ir užsienio, gausus būrys kunigų, vienuolių, tikinčiųjų.

Pažadėjęs saugoti tikėjimo paveldą, ištikimai atlikti vyskupo tarnystę, kun. D. Trijonis vyskupų rankų uždėjimu ir šventimų malda buvo iššventintas vyskupu. Įteikti vyskupiški ženklai: žiedas, mitra ir pastoralas.

D. Trijonis gimė Telšiuose 1973 m. Baigęs vidurinę mokyklą, nuo 1991 iki 1996 m. studijavo Telšių vyskupijos kunigų seminarijoje. 1997 m. gegužės 18 d. jam suteikti kunigystės šventimai. Nuo 1997 iki 1999 m. studijavo Popiežiškajame Laterano universitete Romoje ir įgijo teologijos licenciato laipsnį. Grįžęs į vyskupiją iki 2002 m. buvo kunigų seminarijos prefektas. Nuo 2002 iki 2006 m. tęsė studijas Romoje, apgynė moralinės teologijos doktoratą. Nuo 2006 m. dėstė Klaipėdos universitete; nuo 2007 iki 2008 m. buvo Telšių kunigų seminarijos studijų prefektas;

Naujas vyskupas Darius Trijonis.
Vilniaus arkivyskupijos kurijos nuotr.

nuo 2008 m. – Plikių parapijos klebonas. Nuo 2010 iki 2015 m. kun. D. Trijonis ėjo Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretoriaus pavaduotojo pareigas. O pastaruosius dvejus metus buvo Telšių vyskupijos katedros administratorius.

Vyskupo D. Trijonio herbe vaizduojamos septynios žalios kalvos simbolizuoja Telšių miestą. Auksinė M raidė – tai Mergelė Marija, o balta lelija simbolizuoja šv. Antaną, taip pat ir šv. Kazimierą.

Pasveikino plaukikę R. Meilutytę

Vilnius (ELTA) – Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė pasveikino sportininkę Rūtą Meilutytę, Europos plaukimo čempionate Danijoje 100 metrų plaukimo krūtine rungtyje iškovojusią aukso medalį.

Pasak šalies vadovės, ši nauja pergalė visai Lietuvai kelia pasididžiavimą plaukikės sportiniu meistriškumu, charakterio tvirtumu ir tikros kovotojos, įveikiančios didžiausius už-

davinius, dvasia.

Prezidentės teigimu, R. Meilutytė yra geriausias pavyzdys visiems mūsų sportininkams, kaip siekti tikslo.

Ministras pirmininkas Saulius Skvernelis taip pat pasveikino Rūtą Meilutytę Europos plaukimo čempionate (trumpame 25 baseine) iškovojus antrą aukso medalį ir penktą kartą savo karjeroje tapus Senojo žemyno čempione.

Seimas svarstys Grįžimo įstatymą

Vilnius (LRS info) – Seimas svarstys Grįžimo įstatymo projektą – juo siūloma pritraukti į Lietuvą su ja susijusius asmenis, žadant paramą persikelti, integracijai, aprūpinimą būstu.

Parlamentas šią savaitę po pateikimo pritarė parengtam projektui, jį toliau svarstys Seimo komitetai.

„Mes valstybėje turime dvi dideles problemas, su kuriomis nesusidorojame, – tai emigracija ir regionų nykimas. Pasiknaisiojęs istorijoje, kitų valstybių patirtyje atradau, kad yra teigiama patirtis. Izraelis ir Airija – dvi valstybės, iš kurių mes turėtume pasimokyti“, – taip savo projektą pristatė seimo narys Kęstutis Masiulis.

Parlamentaras sakė nemanantis, kad pagal šį įstatymą suskubtų grįžti emigravę žmonės iš Vokietijos, Švedijos, Norvegijos, tačiau siūlė atsigręžti kad ir į Venesuelą, Rusiją, vidurinės Azijos valstybes.

Pagal projektą, atvykstantis asmuo nebūtinai turėtų būti Lietuvos pilietis, tai galėtų būti ir „su Lietuva istoriškai susijęs asmuo su savo šeimos nariais“. Su Lietuva istoriškai susijęs asmuo apibrėžiamas kaip „turintis istorinių ryšių su Lietuva, užsiimantis lituanistine veikla, nusipelnęs Lietuvai, atstovaujantis ar ginantis Lietuvos interesus asmuo su savo šeimos nariais“.

Nuteistas stalius, protezavęs dantis

Kaunas (Kauno diena) – Kauno apylinkės teismas vienuolikos mėnesių laisvės atėmimo bausme nuteisė 58 m. kaunietį A. G., kuris neteisėtai ir antisanitarinėmis sąlygomis teikė dantų techniko paslaugas.

Teismas šią bausmę subendrino su anksčiau už analogišką nusikaltimą paskirta ir neatlikta bausme ir paskyrė galutinę vienerių metų laisvės atėmimo bausmę, atidedant jos vykdymą trejiems metams.

Staliaus išsilavinimą turintis A. G. neteisėtai dantų techniko paslaugas teikė apie penkerius metus. Nustatyta, kad skelbimus į laikraščius apie gana

pigiai teikiamas dantų protezavimo paslaugas dėdavo jo dukra.

Teisme A. G. pasakojo, kad dantų protezavimo amato išmoko iš savo tėvo. Šiam susirgus jis perėmė jo darbą. Dantų protezams gaminti jis naudojo tėvo paliktus įrankius.

A. G. suteiktos paslaugos buvo teikiamos nekokybiškai, antisanitarinėmis sąlygomis, o pretenzijas už nekokybišką dantų protezavimą pareiškusiems žmonėms jis pinigų negražino.

A. G. nukentėjusiems turės atlyginti beveik 19 tūkst. eurų neturtinę ir 8 400 eurų turtinę žalą.

Pristatė JAV mokesčių reformos planą

Washingtonas (ELTA) – Respublikonai žemuosiuose ir aukštuosiuose JAV Kongreso rūmuose galutinai susitarė dėl bendros kontroversiško įstatymo projekto versijos, pagal kurią numatoma svarbiausia mokesčių reforma per 30 metų.

JAV Atstovų rūmai ir Senatas, anksčiau patvirtinę savo skirtingas mokesčių reformos programas, turėjo susėsti prie derybų stalo ir pasiekti kompromisinį plano variantą.

Pagal įstatymo projektą numatoma sumažinti mokesčių našta verslui ir fiziniams asmenims. Bendrovių pelno mokestis būtų sumažintas nuo 35 iki 21 procento. Jeigu įstatymo projektas bus galutinai patvirtintas, toks mokestis išgalios jau nuo 2018 metų.

Anksčiau abeji rūmai siūlė sumažinti mokestį iki 20 proc., bet Senatas laikėsi nuomonės, kad tokį sprendimą reiktų atidėti iki 2019 metų norint išvengti biudžeto deficito augimo. Du senatoriai, anksčiau abejoję dėl siūlomo mokesčių reformos plano, galiausiai išreiškė savo paramą įstatymo projektui.

Anksčiau minėtam įstatymo projektui jau pritarė abeji Kongreso rūmai. Galutinis balsavimas turėtų vykti savaitės pradžioje.

Jeigu įstatymo projektas dėl didžiausio per pastaruosius 30 metų masto mokesčių reformos bus priimtas, tai bus pagrindinė ir kol kas vienintelė D. Trump administracijos pergalė Kongrese.

Kaip amerikiečiai vertina D. Trumpą?

Washingtonas (BNS) – Mažiausiai 52 procentai amerikiečių mano, kad padėtis šalyje pablogėjo, prezidentu tapus Donald Trump, rodo apklausa.

Mažiau nei ketvirtadalis amerikiečių mano, kad D. Trump tęsi savo pažadus.

D. Trump žadėjo peržiūrėti sveikatos apsaugos įstatymą, išvesti JAV iš branduolinės sutarties su Iranu, in-

vestuoti milijonus į naujus projektus, kad būtų atnaujinta senstanti valstybės infrastruktūra. Kol kas nė vienas šių pažadų nėra įgyvendintas.

Tik kas trečias iš dešimties amerikiečių sako, kad šalis žengia tinkama linkme ir kad D. Trump tęsi savo prieš rinkimus skelbtus pažadus. Net tarp respublikonų, D. Trump partiečių, taip mano tik pusė apklaustųjų.

JT ST svarsto sprendimą dėl Jeruzalės

Jungtinės Tautos (BNS) – Jungtinių Tautų (JT) Saugumo Taryba (ST) svarsto rezoliuciją, kuri nurodytų, kad vienašališkas sprendimas dėl Jeruzalės statuso neturi teisinio poveikio ir gali būti anuliuotas.

Šia priemone reaguojama į Jungtinių Amerikos Valstijų sprendimą pripažinti Jeruzalę Izraelio sostine.

Manoma, kad ST dėl šios priemonės balsuos pačiomis artimiausiomis dienomis.

Vokietijoje netaisys „Tėve mūsų“

Roma (Vatikano radijas) – Nuo šių metų Advento pradžios Prancūzijoje buvo įvesta nauja, kiek pataisyta, „Tėve mūsų“ maldos forma. Žodžiai „nevesk mūsų į pagundą“ buvo pakeisti žodžiais: „neleisk, kad būtume gundomi“.

Prancūzijos vyskupai sprendimą pataisyti Viešpaties maldos tekstą motyvavo teologinio aiškumo reikalingumu, kuris turėtų būti svarbesnis už vien ištikimybės tradicinei vartosenai argumentą. Anksčiau forma, pažodinis lotyniško teksto „et ne nos inducas in tentationem“ vertimas, gali būti suprantamas, jog prašome, kad Dievas nepastūmėtų mūsų į pagundą, kai iš tiesų mes prašome, kad Dievas mums padėtų saugotis pagundų, kad gundymo valandą nepaliktų mūsų vienu.

Prancūzijos vyskupų sprendimas pakeisti maldos žodžius sulaukė atgarsio ir kitose šalyse. Vokietijoje irgi šis klausimas buvo svarstytas, tačiau nuspręsta palikti nepakeistą maldos tekstą – tai yra žodžius „nevesk mūsų į pagundą“.

Be to, Vokietijoje naudojamas „Tėve mūsų“ maldos vertimas yra suderintas su protestantais. Tad noras keisti tekstą, reikštų ir būtinumą jį iš naujo derinti su ekumeninio dialogo partneriais.

Apie galima „Tėve mūsų“ maldos teksto keitimą pastaruoju metu užsiminta ir Italijoje. Itališkas tekstas pa-

Vokiečiai nemano, kad malda, prancūzų pavyzdžiu, turėtų būti pakeista.
YouTube nuotr.

žodžiui kartoja lotyniškąjį – tai yra itališkai maldoje sakoma „nevesk mūsų į pagundą“. Šia tema neseniai pasisakė ir popiežius Pranciškus. Italijos katalikų televizija TV2000 kelias savaites transliavo pokalbių su popiežiumi seriją, skirtą būtent „Tėve mūsų“ maldai. Komentuodamas šią maldos dalį, popiežius sutiko, kad pažodinis vertimas nėra geras, nes juk ne Dievas yra gundytojas. Jau prieš keletą metų Italijos Vyskupų konferencijos paskelbtame Naujojo Testamento vertime ši, diskusijų sulaukusi Viešpaties maldos vieta, buvo išversta ne tradiciškai „nevesk mūsų į pagundą“, bet „neapleisk mūsų gundymuose“, „gundymų valandą nepalik mūsų vienu“. Ši formulė turbūt geriausiai išreiškia maldos intenciją.

Prieš kelis dešimtmečius ir lietuvių kalba „Tėve mūsų“ maldoje buvo sakoma „nevesk mūsų į pagundą“, tačiau dabartinis variantas „neleisk mūsų gundyti“ yra prigijęs ir niekam nekelia abejonių.

Parengė Dainius Ruževičius

SPORTAS

Prienai per dieną tapo pasaulio krepšinio sostine!

Paskelbus, kad Prienų-Birštono „Vytaute“ žais garsieji krepšininkai LiAngelo ir LaMelo Ballai, Lietuvos miestelis Prienai atsidadė viso pasaulio žiniasklaidoje.

NBA pasaulį sudrebino žinia, kad garsieji LaVaro Ballo sūnūs krepšininkai 19-metis LiAngelo ir 16-metis LaMelo pasirašė sutartis su Lietuvos klubu – LKL vidutinioku. 10 tūkst. gyventojų turintis Pietų Lietuvos miestas Prienai akimirksniu tapo pasaulio krepšinio sostine, – apie tai skalambija JAV žiniasklaidos gigantai ESPN, „Sports Illustrated“, „Washington Post“ ir kt. Mat krepšinininkų tėvas LaVaras Ballas – buvusi amerikietiškojo futbolo žvaigždė, o vyriausiasis brolis 20-metis Lonzo Ballas – šiemet antruoju šaukimu pakviestas NBA naujokų biržoje ir dabar ryškiai spindi Los Angeles „Lakers“ komandoje.

Kelią į Lietuvą nutiesė skandalas

Kodėl broliai Ballai apskritai pradėjo žvilgčioti į Europą? Viskas prasidėjo nuo skandalo šį rudenį. LiAngelo Ballas buvo ką tik įstojęs į garsųjį UCLA universitetą ir su juo viešėjo Ki-

Vyriausias iš trijų brolių – Lonzo Ballas, šiemet NBA naujokų biržoje pakviestas antruoju šaukimu, ryškiai spindi Los Angeles „Lakers“ komandoje.

nijoje – žaisti parodomųjų rungtynių. Į žiniasklaidą L. Ballas pateko dėl vagystės, ir su dviem kitais vaikiniais atsidadė už grotų. JAV prezidentas Donald Trump turėjo ištiesti pagalbos ranką, kad vaikinai atgautų laisvę, o UCLA suspendavo L. Ballą neribotam laikui, ir krepšininkas prieš dvi savaites paliko universitetą. Tuomet tėtis LaVarras ėmė ieškoti krypties į Europą ir siuntė pasiūlymus Lietuvos klubams. Pagrindinis jo reikalavimas – kad vienoje komandoje žaistų abu broliai, o finansinis aspektas nebuvo aktualus. LaVarras nusprendė, kad jo vaikams atėjo metas patirti naujų iššūkių. „Svarbiausia, kad jie gautų žaisti. Man nesvarbu – rungtyniausime Kuboje ar Timbuktu – jie tiesiog nori žaisti“.

„Vytauto“ direktorius Adomas Kubilius pabrėžė, kad žingsnis prisivilioti Ballus – komercinis projektas. Prienų

LaMelo ir LiAngelo Ballų numatomas atvykimas į Prienų-Birštono „Vytautą“ sukėlė milžinišką ažiotažą pasaulio žiniasklaidoje.

komandos žingsnis pasirašyti sutartį su šiais krepšininkais daugelio ekspertų įvardijamas kaip drąsus, tačiau labai rizikingas. Žaidėjai žinia priėmė linksmi: kodėl gi nepabandyti? Treneris irgi sako: bus dar vienas iššūkis. Tai reklama Prienamams, Birštonui, „Vytautui“ ir visai Lietuvai.

Pagrindinė priežastis, kodėl ši šeima išgarsėjo visoje JAV – šeimos galva LaVarras Ballas. Tarp labiausiai stebinančių LaVarro Ballo pareiškimų – žodžiai, kad jo sūnus Lonzo yra geresnis už Stepheną Curry, pasisakymas, kad galėtų laimėti prieš Michaelą Jordaną, žaisdamas vienas prieš vieną, ir pareiškimas, kad NCAA čempionato negali laimėti komanda su trimis baltaodžiais, nes jie per lėti. Toks tėvo elgesys ir žodžiai žiniasklaidoje pastaruoju metu užgožia tai, dėl ko jo sūnūs, kuriuos krepšini žaisti išmokė jų tėvai, pradėjo garsėti JAV – dėl jų talento.

2017 m. rugsėjį JAV buvo pradėtas transliuoti realybės šou apie Ballų šeimą „Kamuolys Ballų šeimoje“ („Ball In The Family“). Skandalai lėmė, kad JAV visuomenės nuomonė apie LaVarrą Ballą didele dalimi pasikeitė. Iš pradžių jis buvo gerbtas kaip treneris ir tėvas, kuris sugebėjo savo tris sūnus pastūmėti sėkmingos krepšinio karjeros link. Tačiau dabar daugelis jį laiko tiesiog skandalistu, kuris gali pasakyti ar padaryti bet ką, kad tik apie jį rašytų žiniasklaida. Netgi jo įtaka sūnums pradėta kritikuoti: ne vienas JAV krepšinio pasaulio žmogus išsakė nuomonę, kad nuolatiniai su LaVarru Ballu susiję skandalai be reikalo apsunkena jo sūnums, kurie vis dar yra paaugliai, gyvenimą.

Ko gali tikėtis „Vytautas“ ir Lietuva?

Skelbiama, kad broliai nesitiki daug žaidimo laiko LKL, tačiau tikisi tobulėti Baltijos krepšinio lygos BBL rungtynėse, kuriose yra mažiau konkurencijos. Klubas žadėjo broliams apie 20–25 min. žaidimo laiko Baltijos lygoje. Sutartyje numatyta galimybė, kad po mėnesio jis bus nutrauktas. Užtat žiniasklaidos dėmesio naujokai sulauks tikrai. Ballų šeimynėlės nuotykiškai nuolat atsideria JAV laikraščių antraštėse, o jaunųjų Ballų atstovų atvykimas į amerikiečiams ir šiaip gana egzotišką Lietuvą, neabejotina, bus stebimas po papildinamuoju stiklu.

19-metis LiAngelo Ballas ir 16-metis LaMelo Ballas pasirašė pirmas profesionalias sutartis gyvenime ir sausio pradžioje atvyks į Lietuvą.

Jei „Vytautas“ sugebės išnaudoti atsivėrusias galimybes, klubas turės nemažos finansinės naudos. Jau dabar yra svarstoma apie reklamos ant marškinėlių pardavimą įmonei iš JAV. Socialiniuose tinkluose Prienai ir Lietuva tikrai taps labiau žinoma. Abu jaunieji Ballai turi tūkstančius „Instagram“, „Facebook“ ir „Twitter“ sekėjų. Žinoma, tikėtina, kad Ballų eksperimentas baigsis neprasidėjęs, ir jaunuoliai į Lietuvą tiesiog neatvyks arba atvyks tik trumpam. Naujiena apie Ballų atvykimą į Lietuvos komandą, kurios treneris beveik nekalba angliškai, vis dar skamba kaip balandžio 1-osios pokštas. JAV internautai jau vaikšto Prienų gatvėmis, naudodamiesi „Google Street View“, ir juokiasi iš Lietuvos pakraščio.

J. Valančiūnas atkirto krepšinio žvaigždei

„Toronto Raptors“ rungtyniaujantis Jonas Valančiūnas pasiuntė žinutę į Lietuvą atvykstantiems broliams Ballams. „Tai puiki galimybė jiems. Lietuva yra nuostabi šalis. Manau, kad jiems ji patiks. Jie pasirinko gerą krepšinio mokyklą“, – sakė J. Valančiūnas, nelikęs abejingas ir pašapioms NBA legendos pastaboms.

„Nežinau, kur yra Lietuva, bet niekada ten nepalikčiau savo nepilnamečių vaikų vienu. Jei LaVaras Ballas save laiko geru tėvu, jis ten su jais turėtų likti visam laikui“, – ESPN pokalbių laidoje pasisakė buvusi NBA žvaigždė Charles Barkley. J. Valančiūnas sureagavo į TNT televizijos komentatoriaus pasisakymą: „Nesirūpink, Charles. Ka-

dangi jau gali teisingai išstarti mano vardą, mielai aprodyciau, kur yra Lietuva. Norėčiau tave pakviesti būti mano asmeniniu svečiu kitą vasarą. Ką manai?“ – „Twitter“ paskyroje su šypsena rašė J. Valančiūnas.

Pritraukė solidų rėmėją, pakėlė bilietų kainas

Prienų-Birštono „Vytautas“ žengia vieną sėkmingą komercinį žingsnį po kito. Pasklidus žiniai, kad į Lietuvą žaisti atvyksta skandalingieji krepšininkai, „Vytautą“ remti nusprendė Lietuvoje gerai žinomas verslininkas, didžiausios Rytų Europoje aviacijos įmonių grupės AB „Avia Solutions Group“ ir investicinės bendrovės „ŽIA Valda“ valdybos pirmininkas Gediminas Žiemelis. Ir klubas padidino bilietų į namų rungtynes kainą. Jei į Prienus sugalvotų užklysti amerikietis, kas bus visai tikėtina, jis iš tokių kainų tik pasijuoktų, mat bilietas į Los Angeles „Lakers“ rungtynes, kur žaidžia vyriausioji Ballų atžala Lonzo, kainuoja nuo 51 iki 337 dolerių. Prienų arenoje iš viso telpa 1 500 žiūrovų, todėl panašu, kad garsieji broliai žais užpildytoje salėje.

„Kokių gyvenimo sąlygų paprašė Ballai? Nieko išskirtinio, panašiai, kaip ir kiti užsieniečiai. Jie prašo dviejų kambarių apartamentų ir automobilio. Manau, kad visa tai jiems nesunkiai garantuosime“, – teigia „Vytauto“ klubo vadovas A. Kubilius.

Abu krepšininkai per mėnesį uždirbs apie 4 tūkst. dolerių, tačiau jie savo „Twitter“ paskyroje pabrėžia, kad ne pinigai čia yra svarbiausi.

Ballų šeimos galva LaVarras – ekscentriška ir kontroversiškais pasisakymais garsėjanti asmenybė.

Eksponatai.

Amerikos lietuvių įnašas į Vytauto Didžiojo muziejaus statybą

Atkelta iš 3 psl.

Aukų būta pačių įvairiausių, kartais labai netikėtų. Štai sužinojęs, kad dar trūksta lėšų Vytauto Didžiojo muziejui baigti statyti Vytauto Didžiojo Šaukėnų valsčiaus komitetas padarė miestelyje ir apylinkėse rinkliavą. Aukų lapais buvo renkami pinigai ir įvairūs daiktai. Dossnūs šaukėniškiai suaukojo 150 litų pinigų ir 430 daiktų: 40 centimetrų storumo pušį, keletą versių, paršų, ančių, vištų, kiškių ir įvairių daiktų. Komitetas suruošė vakarą ir suaukotų fantų loteriją. Iš loterijos pelnyta 687 litai ir 5 centai, iš vakaro – 22 litai 90 centų. Šaukėnų miestelyje tiek surinkti buvo didelis laimėjimas.

Parodos lankytojai gali užsidėti ausines ir išklausti dar keletą įdomių istorijų – antai vienas rusas iš Šanchajaus aukų rinkimo komitetui atsiuntė auksinių rublių, nes pažinojo vieną lietuvių ir iš jo išgirdo apie šią rinkliavą. Žinomas rusų poetas Konstantinas Balмонтas, siejęs savo šaknis su baltais, 1930-ųjų birželį lankėsi Kaune. Vėliau jis atsiuntė 50 Prancūzijos frankų muziejaus statybai su laišku, kuriame tikisi, jog už jo auką dar bent viena plyta bus įmūryta į muziejų.

100 litų fondui surinko ir atsiuntė

vienas olandų studentų būrelis, o „Lietuvos aidas“ 1933 metais parašė, kad vienas amerikietis sukūrė TEL raketą, jas užpatentavo ir penktadalį gautos sumos skyrė muziejaus Kaune statybai, nes ginklų fabrike sutiko lietuvių, kurie papasakojo apie šią akciją.

Tokių pavyzdžių ir istorijų yra tikrai nemažai, ir jos liudija, koks svarbus šis klausimas buvo Lietuvai ir lietuviams tuo metu. O dabar trečiądieniais čia vyksta moksleiviams skirta edukacinė programa „Pasitikrink, ar turi gerumo geną“, kai jaunoji karta skatinama diskutuoti tautinio sąmoningumo tema, rinksis šių dienų herojus ir mokysis sukurti savo komunikacijos planą. Programa skatins mąstyti, kaip, kokiais būdais galima suvienyti tautą šiandien. Programos metu moksleiviai galės patikrinti, ar jų šeimos, giminės dalyvavo šioje tarpukario akcijoje, ir kartu atlikti savo „Gerumo testą“.

D. Kriksčiūnaitė sakė, kad nuo pat pirmųjų dienų paroda sulaukia daug lankytojų, tarp jų nemaža dalis yra iš užsienio. Žmonės mielai tikrina, ar būta tarp aukotojų jų giminaičių, ne vienas jų ir atranda. Muziejininkai neabejoja, kad lankytojų netruks ir jubilejiniais Lietuvos metais, o pamatyti ir pasimokyti iš šios akcijos tikrai yra galima.

Amerikoje iškilis paminklas A. Ramanauskui-Vanagui

Atkelta iš 1 psl.

New Britain valdžia pritarė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro pastangoms įamžinti A. Ramanausko-Vanago atminimą jo gimimo vietoje.

Paminklui pasiūlyta garbinga vieta šalia gausiai lankomo Amerikos meno muziejaus, gyventojų pamėgta me parko, kuriame švenčiamos miesto šventės. Įdomu tai, kad šio parko projekto autorius projektavo ir garsiausią JAV poilsio vietą – centrinį New Yorko parką.

Paminklas lietuviui partizanui stovės atskirame skverelyje, o prie jo, kaip ir prie kitų svarbiausių lankytinų miesto vietų, New Britain merija žada pastatyti informacinį stendą ir suoliukus.

Paminklas bus sukurtas ir pagamintas Lietuvoje Genocido ir rezistencijos tyrimo centro bei Tautos fondo (JAV) lėšomis. Jo pergabenimo ir pastatymo kaštus apmokės Lietuvos užsienio reikalų ministerija.

Paminklo autorius – skulptorius Jonas Jagėla. Kūrinio kompoziciją sudarys kovotojų už Lietuvos laisvę ženklas: vertikali ir dvi horizontalios lygiagrečios, transformuotos į šakoto

ąžuolo įvaizdį. Taip siekiama pabrėžti, kad 10 metų miškas buvo Lietuvos partizanų namai, o ąžuolas yra lietuvių tautos stiprybės ir nenugalimumo simbolis, plačiai naudotas partizaninio karo metu.

Apatinėje akmeninio ąžuolo dalyje bus tekstas lietuvių ir anglų kalbomis, virš teksto iškaltas Vytis – Lietuvos valstybės herbas.

Paminklą numatoma gaminti iš rausvai pilko granito ir statyti ant grindinio aikštelės. Jo aukštis – 3,5 m, svoris – 7 500 kg.

Ši graži idėja įgyvendinama Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro, Užsienio reikalų ministerijos, Lietuvos generalinio konsulo New Yorke Juliaus Pranevičiaus, Tautos fondo ir New Britain lietuvių bendruomenės bendromis pastangomis.

Šių metų kovo 11-ąją paminklas Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos signatarui, gynybos pajėgų vadui A. Ramanauskui-Vanagui buvo atidengtas ir centrinėje Lazdijų aikštėje. Aikštė pavadinta A. Ramanausko-Vanago vardu.

Parengta pagal ELTA

ATLANTIC Express Corp.

SIUNTINIAI Į VISĄ EUROPOS SĄJUNGĄ

+ Ukraina, Baltarusija, Moldova, Rusija

Greičiausi pristatymo terminai

Kiekviena dėžė nemokamai apdrausta \$100

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą

Siuntinių paėmimas iš namų

Asmeninės siuntos
708-907-3000

Sekite savo siuntas:
AtlanticExpressCorp.com/tracking

Centrinio ofiso adresas
8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

Siuntinių Priėmimo Vietos

Atlantic Express Centrinis Ofisas
8801 S. 78th Ave, Bridgeview, IL 60455
Tel: 708-907-3000

Rūta
6651 South Cass Ave Westmont, IL 60559
Tel: 630-964-7882

Eurus Deli
22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137
Tel: 630-469-4290

Biomed
360 Townline Rd. Mundelein, IL 60060
Tel: 847-566-6676

Royal Petal
188 E. Wend St. Lemont, IL 60439
Tel: 630-257-0339

Excel Insurance
5150 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641
Tel: 773-777-4700

Real Exteriors
3740 N. 25th Ave, Suite D Schiller Park, IL 60176
Tel: 847-671-1155

Lithuanian Plaza
9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465
Tel: 708-599-9866

Galos Caves
6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634
Tel: 773-283-7701

Kunigalkičių Užeiga
6312 S. Harlem Ave, Summit, IL 60501
Tel: 708-594-5622

Biomed 2
4548 N. Harlem Ave. Harwood Heights, IL 60706
Tel: 773-656-2430

Kalyva
338 S. Rohlwing Rd. Palatine, IL 60074
Tel: 847-776-7766

Continental USA
2207 W. Chicago Ave, Chicago, IL 60622
Tel: 773-489-9770

Ina Stankeviciene
Adresas: 2711 W. 71st Street Chicago, IL 60620
Tel: 773-476-5999

Šiuo metu jau surinkinėjame siuntas Kalėdoms!

George Bobelis, gyvenantis **Glastonbury, CT**, kartu su metinės „Draugo“ prenumeratos mokesčiu atsiuntė 50 dol. auką. Dėkojame, kad ne tik skaitote, bet ir remiate savo laikraštį.

Janina Čekanauskas, gyvenanti **Westlake Village, CA**, suprasdama lietuviškos spaudos rūpesčius, kartu su metinės „Draugo“ prenumeratos mokesčiu atsiuntė 50 dol. auką. Esame nuoširdžiai dėkingi.

Vladas Žukauskas, gyvenantis **Orland Park, IL**, kartu su metinės „Draugo“ prenumeratos mokesčiu atsiuntė 50 dol. auką. Esame labai dėkingi už paramą, kuri padės užtikrinti mūsų lietuviško laikraščio ateitį.

Beveik Kalėdų stebuklas

Jurgio Bajorūno dukra Ksaverija Rinkūnienė (k.) ir vaikaitė Genė Šakalienė – paminklų partizanams ir tremtiniams statytojos. Algirdo Girininko nuotr.

Atkelta iš 2 psl.

Tarp tų drašuolių ir šviesuolių buvo būsimasis Lietuvos prezidentas Antanas Smetona, ministras pirmininkas Juozas Tūbelis, garsus kultūrininkas Jurgis Šlapelis, būsimasis atgauto Vilniaus burmistras Konstantinas Stašys, būsimasis dail. Justinas Vienožinskis... ir būsimasis veterinaras Jurgis Bajorūnas...

Antano Smetonos bendramintis

J. Bajorūnas – kilęs iš Gedžiūnų kaimo, anapus Mūšos upės. Gabų jaunuolį tėvai išleido mokytis į Mintaujos

Garsus Grūžių apylinkėse Antano Smetonos bendramintis, veterinaras Jurgis Bajorūnas.

gimnaziją, iš kurios buvo išmestas „su vilko bilietu“. Pašauktas į privalomąją caro kariuomenę, kaip mokslo ragavęs, pasiunčiamas į dvimečius veterinarų kursus. Darbuojasi Rusijos Tolimuosiuose Rytuose, kilus Rusijos-Japonijos karui veterinaru dirba armijos kavalerijoje. Grįžęs į Lietuvą apsigyvena tėvo dovanotame 10 ha miške, ten pasistatęs sodybą. Sodyba stovėjo Grūžmiškyje, kuris vėliau, po Antrojo pasaulinio karo, garsėjo kaip partizanų priebėga. Esu radusi šaltiniuose, kad tame miške lankydavosi Joniškėlio, Panevėžio, Pasvalio, taip pat ir mano gimtųjų kraštų – Pašvitinio, Joniškio – partizanai, tarp jų – ir garsusis poetas partizanas Bronius Krievickas, gimęs netolimame Pervalkų

kaime.

J. Bajorūnas užaugino 6 vaikus – du sūnus ir keturias dukteris (vienas jų – Leonas buvo pasitraukęs į Vakarų, gyveno New Yorke ir buvo aktyvus chorų dalyvis; sesuo Ksaverija brolių, kuris gyvenimą nugalėjęs vienišas, Lietuvai atkūrus nepriklausomybę parsivežė į Lietuvą, kur jis dar pagyveno trejetą metų). Jurgis Bajorūnas apylinkėse buvo visų gerbiamas ne tik kaip veterinaras, jį kviesdavosi ir žmonių gydyti. Buvo muzikantas (muzikalūs buvo ir vaikai, šeimoje veikė styginių orkestras), bitininkas, medžiotojas, gamtos mylėtojas, mokėjo daug kalbų – lotynų, žydų, rusų, vokiečių. Dukra Ksaverija sako, kad jo paklausi specialybė ir kalbų mokėjimas jam padėjo išvengti represijų abiejų okupacijų laikais.

Tuomet penkiolikmetė Savutė Bajorūnaitė buvo aktyvi partizanų globėja. Ji papasakojo, kad partizanai jos prašydavo surinkti senų drabužių skiaučių šautuvams valyti. Jie buvo įsikūrę po egle, kuri ir dabar dar tebestovi. „Vėliau miške karves ganydama rasdavau ir jų bunkerius. Valgyti jiems nunešdavau, o jie mums padėdavo laukų darbus nudirbti, už tai atsidėkodami. Prisimenu Leoną Belecką, kuris prisilaikydavo Uniūnuose pas Milę Noreikaitę, labai „švankus“ berniukas buvo (netrukus jis, būrio vado pavaduotojas, žuvo pasaloje su kitais keiliolika partizanų Uniūnų kaime. Red.). Aš nujodavau pas juos kviestis prie darbų. Jie buvo labai darbštūs vyriukai. Grūžmiškyje buvo ir daugiau partizanų. (Jie turėdavo gražų širmą arkli. Tam arkliai nunešdavau glėbelį šieno.) Kai šalta, jie atėdavo pas mus pernakvoti. Kai nebebūdavo vietos, prisimenu, Petras Baltulis guldavosi ant varstoto. Jis buvo labai gudrus – žiemą vaikščiodavo apsilvilkęs baltais rūbais, kad nebūtų matomas (vėliau žuvo Medinių kaime, ten jam pastatytas paminklas). Paskui rusų kariuomenė ėmė tą mišką šukuoti. Vyko susišaudymas. Vienas žuvo. Žinau, kad tuomet Valentas Morkūnas jaunbėgo į kitą mišką. Koks gražus jaunimas buvo... Tuomet ir aš nieko nebijočiau, buvau draši, vaikščiodavau po mišką ir dainuodavau. O partizanai dainuodavo kitam miško gale”.

A † A JONAS VAZNELIS

mirė 2017 m. gruodžio 15 d. sulaukęs 92 metų. Gimė Lietuvoje, Lazdijuose. Ilgus metus gyveno Čikagoje, Illinois ir Beverly Shores, Indiana.

Atsisveikinimas vyks gruodžio 23 d., šeštadienį, nuo 10 val. ryto Šv. Onos bažnyčioje (Saint Ann of the Dunes, 433 E Golfwood Rd., Beverly Shores, IN 46301), kur 11 val. ryto bus aukojamos gedulingos šv. Mišios. Visi kviečiami dalyvauti. Laidotuvės – privačios.

Liūdinti šeima, giminės ir artimieji

DANTŲ GYDYTOJAI

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą
Susitarimui kalbėti angliškai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
Tel. 708-422-8260

AKIŲ LIGOS

DR. ŽIBUTĖ ZAPARACKAS
DR. PAUL KNEPPER
Akių ligos – chirurgija
150 E. Huron, Suite 1000
Chicago, IL 60611
Valandos susitarus
Tel. 312-337-1285

ADVOKATAI

Advokatas
GINTARAS P. ČEPĖNAS
6436 S. Pulaski Rd.,
Chicago, IL 60629
Tel. 773-582-4500
Valandos pagal susitarimą

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

www.draugas.org

We Thought We'd Be Back Soon

18 Stories of Refugees 1940–1944

Knyga „Manėm, kad greit grįšim“ anglų kalba

Redaktorės:

Dalia Stakė Anysas, Dalia Cidzikaitė ir
Laima Petrauskas VanderStoep

Neseniai (2017 m.) pasirodė knygos „Manėm, kad greit grįšim“ angliškas vertimas, pavadintas „We Thought We'd Be Back Soon“. Įvadė redaktorės Dalia Cidzikaitė ir Laima Petrauskas VanderStoep paaiškina angliško vertimo atsiradimo aplinkybes. O redaktorė Dalia Stakė Anysas pateikia tų laikų istoriją, paaiškina tremtinių stovyklų atsiradimą.

Knygos angliškas vertimas ypač taktomas išeivijoje gyvenantiems lietuvių tremtinių vaikams, vaikaičiams, kuriems anglų kalba labiau prieinama. Tai puiki proga jiems susipažinti su išgyvenimais, kuriuos patyrė jų tėveliai, seneliai, proseneliai, palikę Lietuvą Antrajam pasauliniam karui besibaigiant. Tuo pačiu tai puiki dovana draugams nelietuviams, kurie nelabai supranta, kodėl lietuviai bėgo į Vakarų.

Knygą finansavo Lietuvių Fondas, išleido leidykla „Aukso žuvys“.

Knygą „We Thought We'd Be Back Soon“

galite įsigyti „Draugo“ knygynėlyje.

Kaina – 20 dol.

(Illinois valstijos pridėtinės vertės mokestis – 9,25 proc., persiuntimas paštu – 5 dol.)

Teiraukitės tel. 773-585-9500

Ši Bajorūnų giminės draša eina iš kartos į kartą – kaip šeimos palikimas. A. Smetonos bendramokslis Jurgio Bajorūno anūkė Genutė Šakalienė Lietuvai atkūrus nepriklausomybę aktyviai įsijungė į visuomeninę veiklą – buvo šaulė, kol gretos dar buvo gausesios, ir vis dar veikia su Tėvynės są-

junga-Lietuvos krikščionimis demokratams. Statydama paminklus bendradarbiauja su savanoriais, buvusių partizanų organizacijomis. Visa tai žinant nebekyla klausimų, kodėl jai taip rūpi kuo daugiau žemėje palikti atminimo ženklų kovotojams už Lietuvos laisvę.

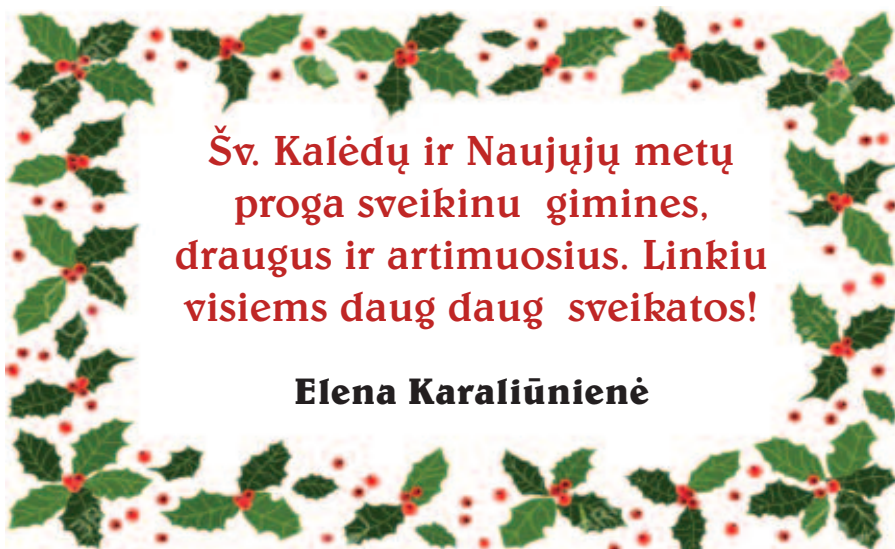
PAS MUS IR APLINK MUS

■ Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje (2745 W. 44th St., Chicago, IL) šį sekmadienį, gruodžio 24 d., 10 val. r. švęsime ketvirtąjį Advento sekmadienį. 8 val. vakaro – Bernelių Mišios. Gruodžio 25 d., pirmadienį, 10 val. r. kviečiame į Kalėdų ryto Mišias. Visas šv. Mišias atnašaus kun. Gediminas Keršys.

lumbus Circle, 8 Avenue, West 59 th Street, New York, NY 10019. Prašome registruotis elektroniniu paštu ny.renginiai@urm.lt iki sausio 2 d. Tik užsiregistravusiems asmenims bus išdalinti bėgimo marškinėliai. Galėsite bėgti arba eiti vieną ratą (2,5 km) arba du ratus. Organizatorius – LR generalinis konsulas New Yorke.

■ Kviečiame dalyvauti bėgime „Gyvybės ir mirties keliu“ Sausio 13-ajai paminėti, kuris vyks 2018 m. sausio 13 d. 10 val. r. Co-

www.draugas.org

**LAIŠYĖS
GYMĖJŲ
DIENOS
PAMINĖJIMAS**

2017 M. SAUSIO 8 D.
13 VAL.

**BĖGIMAS 9 KM/
ĖJIMAS 5 KM**

PRIE 31-OSIOS GATVĖS
PAPLŪDIMIO,
ČIKAGOJE

FINIŠE
KAREIVIŠKA KOŠĖ
IR ŠILTA ARBATA

NEPAMIRŠKITE LIETUVIŠKOS
ATRIBUTIKOS

ORGANIZATORIAI: LIETUVOS SAULIŲ
SAJUNGA IŠEIVIJOJE, ČIKAGOS
LIETUVIŲ BĖGIMO KLUBAS,
ČIKAGOS SKAUTŲ VIETININKIJA,
GLOBĖJAS LR KONSULATAS
ČIKAGOJE

AŠ PRISIMENU,
KODĖL MES ESAME LAISVI

**Skaitykite „Draugą“
oro uoste, autobuse,
vasarnamyje, gamtoje –
visur, kur tik norite,
naudodamiesi iPad!**

Kalėdinių renginių kaleidoskopas Čikagoje

Kalėdinis švenčių laikas prasidėjo. Jo metu – visko labai daug: mieli susitikimai ir jaukūs pasibuvimai, kalėdinės giesmės, maldos, dovanų laukimas ir dovanojimas kitiems, geri darbai ir aukos tiems, kuriems jų labiausiai reikia. Taip artėjančias Kalėdas pasitinka Amerikoje gyvenantys lietuviai. Jeigu norime susitikti ir pasidžiaugti, vadinasi praeinančios metai nebuvo blogi. Šiandien – kelios nuotraukos iš tų jaukių švenčių.

Kalėdinėje popietėje Lietuvių evangelikų liuteronų Tėviškės parapijoje vaikai atliko šventinę programą, po to juos su dovanomis aplankė Kalėdų senelis.

Ramunės Lapas nuotr.

Gruodžio 17 d. Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijoje vyko kalėdinė popietė, kurioje giedojo parapijos choristai ir apsilankė Kalėdų senis.

Rasos Miliauskaitės nuotraukos